

Representantforslag 143 L

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Per Sandberg, Åse Michaelsen, Anders Anundsen og Morten Ørsal Johansen

Dokument 8:143 L (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Per Sandberg, Åse Michaelsen, Anders Anundsen og Morten Ørsal Johansen om lov om endring i domstolloven (fotoforbud overfor fornærmede og pårørende)

Til Stortinget

Bakgrunn

Det norske lovverket er utformet gjennom mange år og endres/forbedres stadig. Utgangspunktet for lovgivningen er å sikre en god rettsorden, sikre borgernes rettsikkerhet og beskytte norske borgere. En viktig dimensjon i lovgivningen er også muligheten for å straffe lovbrøtere. Lovverket forteller også hvordan offentlige myndigheter, herunder politiet, domstolene og kriminalomsorgen skal opptre og hva de kan og ikke kan gjøre.

Domstolloven regulerer domstolenes rolle i samfunnet. Loven har bestemmelser om gjennomføringen av domstolsprosesser og stiller krav til hvordan parter skal opptre i rettssalen og i rettsbygningen, og dessuten inneholder loven bestemmelser om forhold utenfor selve rettsbygningen. Domstolloven har videre bestemmelser om hvilke rettigheter og plikter både dommer, aktor, forvarer, siktede, pårørende, tilhørere og pressen har.

Domstolloven § 125 omhandler behandling av rettssaker under lukkede dører. Grunner for å lukke et rettsmøte kan være hensynet til privatlivets fred eller hensynet til ærbarhet, fornærmedes ettermæle eller andre grunner som retten finner fyllestgjørende, som det heter. Dette er en viktig paragraf, som skal balanseres opp mot pressefriheten og allmennhetens rett til å vite, og allmennhetens kontroll av rettsstaten. Den-

ne bestemmelsen beskytter i begrenset grad den fornærmede og de pårørende i saken. Den er også beskyttende for den siktede.

Forslagsstillerne viser til at media har en utfordring når det gjelder å formidle og referere fra en straffesak med hensyn til hva allmennheten har behov for å få informasjon om, og hensynet til den eller de som er offer eller pårørende. I den mye omtalte overgrepssaken i Alvdal ble pressens dekning utsatt for mye kritikk for ikke å ha tatt tilstrekkelig hensyn til ofrene.

I domstolloven er det en rekke bestemmelser som er ment å beskytte siktede og dennes rettigheter. En siktet i en straffesak skal ha rettigheter og krav på beskyttelse.

Domstolloven § 131 a gir generelle regler om forbud mot fotografering, filmopptak og opptak for radio eller fjernsyn. Det er også generelt forbud mot tilsvarende når siktede er på vei til eller fra rettsbygningen, med mindre vedkommende samtykker. Bestemmelsen lyder i dag slik:

«Under forhandlingene i straffesaker er fotografering, filmopptak og opptak for radio eller fjernsyn forbudt. Det er også forbudt å fotografere eller gjøre opptak av den siktede eller domfelte på veg til eller fra rettsmøtet eller under opphold i den bygning hvor rettsmøtet holdes, om han ikke samtykker.»

Det er altså forbudt å filme, ta bilder eller gjøre opptak av siktede eller domfelte. Man kan være enig eller uenig i dette, men det er viktig at en rettsstat har visse prinsipper som beskytter alle, og gir alle visse rettigheter. Samtidig skal man ta hensyn til allmennhetens behov for å vite og også ivareta allmennhetens kontrollfunksjon av rettsstaten. Åpenhet rundt rettsaker er en av kontrollfunksjonene.

Forbudet mot lyd- og filmopptak, herunder forbudet mot direkteoverføring av rettsbehandlingen, er en

klar begrensning i medias rett til fri gjengivelse fra relevante straffesaker.

Bestemmelsen gir særlig beskyttelse til den siktede og eventuelt senere domfelte. Det finnes ingen lignende beskyttelse for fornærmede eller andre berørte. Det er altså ikke forbudt å filme, fotografere eller gjøre opptak av offer eller pårørende på vei til eller fra rettslokalet.

Dette er etter forslagsstillernes mening en svakhet i loven og viser igjen at en siktet eller dømt har større beskyttelse gjennom lovverket enn offer og pårørende. Forslagsstillerne mener det er en skjevhet i lovverket når kun én av partene har en lovbestemt rett til spesiell beskyttelse.

Det er her viktig å presisere at pressen har et stort ansvar på dette området, et ansvar de har tatt på alvor i de aller fleste tilfeller. Men man vet også at pressen blir stadig mer tabloidisert, og konkurransen om lyttere, lesere og seere blir stadig tøffere.

Det er et spørsmål om hvor lang tid det går før den etiske grensen rundt beskyttelsen av offer og pårørende brytes. Forslagsstillerne legger til grunn at norske medier er seg sitt ansvar bevisst.

Lovparagrafen om beskyttelse av den siktede ivaretar dennes rettigheter. Forslagsstillerne mener det ikke er noen god grunn til å forskjellsbehandle den siktede, eventuelt senere domfelte, og fornærmede og dennes familie. Forslagsstillerne vil derfor gi offer og pårørende den samme beskyttelsen som siktede har i dag.

Samtidig er forslagsstillerne av den oppfatning at det bør være større åpenhet rundt rettsaker generelt. Dette er en kombinasjon som til tider kan være krevende, men som retten selv bør ha mulighet til å vurdere fra sak til sak. Det er viktig å tenke på offer og

pårørende i minst like stor grad som siktet og domfelt, samtidig som pressen får større mulighet til å videreformidle det som skjer i rettssalen. Offer og pårørende har ofte enda større behov for beskyttelse enn siktet og domfelt, men for deres del er det også viktig at allmennheten kan kontrollere rettssystemet gjennom åpenhet i rettsbehandlingen.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Vedtak til lov

om endring i domstoloven (fotoforbud overfor fornærmede og pårørende)

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene skal § 131 a første ledd lyde:

Under forhandlingene i straffesaker er fotografering, filmopptak og opptak for radio eller fjernsyn *tiltatt med mindre retten beslutter noe annet. Retten kan også beslutte forbud mot fotografering eller lyd- og fjernsynsopptak av den siktede eller domfelte og fornærmede eller pårørende, på veg til eller fra rettsmøtet eller under opphold i den bygning hvor rettsmøtet holdes, med mindre vedkommende motsetter seg det.*

II

Loven trer i kraft straks.

5. mai 2011